

FHS UK POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Smrt a pohřbívání na pomezí tisíciletí Marta Hříbalová

Práce je zaměřena na problematiku smrti, truchlení a pohřební rituály v současné pražské společnosti, s akcentem na mladší střední věkovou generaci. Autorka téma pojala poměrně široce, což bohužel vede k tomu, že práce vzbuzuje dojem nedostatečnosti a neucelenosti. Na druhou stranu prokázala znalost poměrně obsáhlého množství česko-jazyčné literatury, která se k tématu blíže či vzdáleněji váže. Vzhledem k tomu, že množství odborné literatury, která by se zabývala zkoumanou problematikou je v ČR velmi omezené, cením, že autorka zná i knihy, které téma smrti pojednávají z jiných perspektiv. Autorka v práci rovněž prokázala, že je schopna odbornou literaturu používat a správně citovat. Musím ovšem konstatovat, že práce je prodchnuta nejen drobnými chybami a nevhodnými formulacemi, ale obsahuje i celé části, které působí rušivě nebo odstavce zařazené do jednotlivých kapitol bez zjevné souvislosti s jejich názvem. Je velká škoda, že autorka namísto popisu hřbitovů a nabídky služeb pražských pohřebních ústavů nevěnovala více prostoru části, která má tvořit stěžejní část práce a důsledněji nezpracovala vlastní výzkum sestávající z rozhovorů s informátory. Část, která je vydávána za analýzu rozhovorů (s. 40-50) má pouhých 10 stran, ovšem ještě s tím, že první čtyři jsou zbytečně rozsáhlým popisem průběhu sběru dat, nikoliv analýzou.

Mezi mé drobnější výhrady patří např. dotaz, proč autorka nazvala kapitolu na s. 8 „Navrhované metody sběru dat“? Vždyť kapitola popisuje metody použité. Nevhodně je použit termín náhodný výběr (s. 10). Je dobře, že autorka reflektuje, že jejich šest respondentů v žádném případě nemůže tvořit vzorek reprezentativně zastupující celou českou populaci, nicméně je to snad až příliš zřejmé, než aby to muselo být v práci čtyřikrát opakováno (s. 7, 10, 13, 50). Autorka slibuje přiložit autorizaci informátorů (s. 14), která v příloze chybí. Práce je plná nepřesných či nevhodných formulací, např. uvést vedle sebe v jedné větě E. Kübler-Ross a H. Haškovcovou jako „dvě lékařky nejvíce spojované s umíráním“ (s. 14) není příliš vhodné. Dále např. tvrzení v rozboru literatury o tom, že Steindl nevěří v posmrtný život je zcela zmatečně bez jakékoliv provázanosti následováno větou o tom, že respondenti v posmrtný život věří (s. 18). Významný britský autor Tony Walter je chybně uveden jako Tony Walt (18.). Autoři Kubíčková a DiGiulo nepopisují (pouze) stadia akceptace smrti blízkého, jak autorka tvrdí na s. 20, ale (jak i dále v práci uvádí) průběh truchlení či reakce na smrt blízké osoby.

Kapitola 4.1 působí jako opsaná z internetových stránek (pohřebních ústavů) pro pozůstalé, uvádění cen jednotlivých služeb je sice zajímavé, ale mělo by být použito v nějakém kontextu, takto působí naprosto redundantně. V následující kap. 4.2 je čtenář překvapen, když pod nadpisem „Průběh pohřebního obřadu v Praze“ vzápětí čte bez jakéhokoliv propojení či vysvětlení přesnou citaci nařízení vlády o poskytnutí pracovního volna při úmrtí člena rodiny (s. 24). Rovněž informace o tom, která firma vyrábí papírové rakve a kde se v Praze nachází vsypová loučka (s. 26) nejsou pro posuzovanou práci vůbec důležité.

Následující kap. 4.4 o truchlení je o poznání lépe zpracovaná, ukazuje, že autorka se seznámila se základní českou literaturou k tématu, jejíž souhrn přináší, a důležité poznatky z ní cituje. Naopak zařazení kap. 5 (Pražské hřbitovy) působí vzhledem k celku práce jako nadbytečné a příliš popisné. (Např. s. 33 - uvedení cen hřbitovních míst může být zajímavou informací, pokud by však byla dále nějak využita následným rozbořením, což zde není). Podobné nedostatky lze vytknout i následující kap. 6, která se směsí popisu výzkumu a jeho výsledků pokouší přinést poznatky o údržbě hrobů na třech pražských hřbitovech. Sama autorka poněkud zmateně uvádí (s. 36), že její informátoři hřbitovy prakticky nenavštěvují, i proto působí část o výzkumu na hřbitovech vzhledem ke zvolenému tématu v práci jako poněkud nadbytečné. V kategorizaci jsem plně nepochopila, proč byly řezané květiny ve váze zařazené mezi květiny umělé (s. 37). Na s. 38 se zbytečně opakují popisné údaje o

hřbitovech uvedené výše, na s. 39 má být 41 % hrobů, ne pozůstalých. Stačilo by uvádět buď pouze absolutní, nebo lépe pouze relativní počty (s. 39-40). Oceňuji alespoň, že si autorka uvědomila úskalí tohoto partikulárního výzkumu (s. 38-39).

Kap. 7 je stěžejní částí práce. Musím připomenout, že do analýzy dat rozhodně nepatří popis technických okolností výzkumu, nejsou-li uváděny za účelem přesnější interpretace dat a následně podrobně rozebrány. Pozor při porovnávání průměrné délky života (s. 44) v 18. st. a dnes! Ve starém demografickém režimu průměr významným způsobem snižovala častá úmrtí kojenců a dětí. Autorka by měla vysvětlit, jakým způsobem činí rozdíl mezi převtělováním a reinkarnací (s. 46 – „...Alena na převtělování, Romana na reinkarnaci...“)?

Samotný závěr nepřináší mnoho zajímavých ani obecnějších informací a není příliš dobře zpracován. Opakují se v něm věty, které byly uvedeny již dříve v textu, zejména na s. 49 (děje se tak i na s. 48 nahoře, kde je znovu použita zcela totožná věta, která byla uvedena dříve v textu). S autorčím závěrem, že smrt není v současné české společnosti tabuizovaným tématem lze v mnohých ohledech souhlasit, snad by ho mohla podepřít odkazem na zahraniční autory, kteří si tohoto faktu již od 70. let 20. století všímají (např. R. Blauner, R. G. Dumont, D. C. Floss, T. F. Garrity, R. Kalish, T. Walter, A. Nassehi a S. Brüggen...). Koncept tabuizace smrti v moderní společnosti vzniknul již v polovině minulého století a od té doby se mnohé změnilo.

Autorka sice prokázala, že reflektuje postupy terénního výzkumu a je schopná pracovat s odbornou literaturou, nicméně práce působí poněkud neuceleně a obsahuje řadu chyb a nevhodných formulací. Jednotlivé části práce, někdy i po sobě následující věty a odstavce nejsou dostatečně provázané, působí útržkovitě a zmatečně. Zpracování provedeného kvalitativního výzkumu není věnován dostatečný prostor.

Navrhuji známku tři, 20 bodů.

V Praze dne 7. 9. 2007

Mgr. Olga Nešporová
(vedoucí práce)